

Öngörülerimizi hayata geçirmek...

Aykut Göker

TÜBA ve TÜBİTAK tarafından yürütülen öngörü çalışmalarında ortaya konacak **bilim ve teknoloji alanlarına ilişkin öngörülerin** nasıl hayata geçirileceğini de önceden düşünmek zorundayız. Çalışmalara katılan bilim adamlarının, uzmanların, kendilerini davet eden kurum yetkililerine söyledikleri ilk şey, bundan önce de bilim ve teknoloji ile ilgili politika ve strateji geliştirme çalışmalarına katıldıkları ve pek çok öneri ürettikleri; ama, bunların hemen hemen hiçbirinin siyasî otorite tarafından dikkate alınmadığı idi ve haklı olarak soruyorlardı: “Yine bizden boşa kürek çekmemiz mi isteniyor?”

Daha önemlisi, öneriler hayata geçmedikçe, insanların çalışma şevki kırılıyor; geleceğe ilişkin umutlar yerini karamsarlığa bırakıyordu ve bu, bir kez daha yaşanmak istenmiyordu. Oysa, TÜBA'nın öngörü çalışması DPT tarafından kabûl edilerek 2002 Yılı Yatırım Programı'na alınan bir proje kapsamında yürürlüğe konmuştu ve Yıllık Yatırım Programları, TBMM Kararıyla kabûl edilen Beş Yıllık Kalkınma Plânları'yla bağlantılıydı. TÜBİTAK'ın öngörü çalışması ise, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) kararı ile yürürlüğe konmuştu. BTYK, Başbakan'ın başkanlığında toplanıyor ve Milli Savunma, Maliye, Milli Eğitim, Sağlık, Orman, Tarım ve Köyişleri, Sanayi ve Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar bakanları ile YÖK Başkanı, DPT, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarları, TÜBİTAK Başkanı ile bir yardımcısı, TAEK Başkanı, TRT Genel Müdürü, TOBB Başkanı ve bir üniversite temsilcisinden oluşuyordu. Demek ki, her iki öngörü çalışması da devletin üst düzey organlarının aldıkları kararların gereği olarak yürürlüğe konmuştu ve bu tür çalışmalar, her ülkede, hükûmetler değişse bile sürdürülen ve sonuçları siyasî otorite tarafından mutlaka dikkate alınan türden çalışmalardı. Doğal olarak, Türkiye'de de bunun böyle olması; emekler boşa gidecek diye endişelenilmemesi gerekirdi. Ne var ki, bu endişe sebepsiz değildi; çünkü, 1960'lı yıllardan bu yana, yine devletin üst düzey organlarının kararlarıyla ortaya konan, bilim ve teknoloji politikaları ile ilgili hiçbir tasarım, istisnaî bir iki nokta dışında, ciddiye alınabilecek ölçekte hayata geçiril(e)memişti. İşte size uygulan(a)mayan tasarımlara ilişkin, bu köşeye sığsın diye, kısaltılmış bir liste:

- Öngörülen ekonomik ve toplumsal hedeflere erişilmesine yardımcı olacak bir bilim politikası ortaya koymak için, OECD'nin desteği ve Dr. Attila Karaosmanoğlu başta olmak üzere **'ilk plâncılar'**ın katkılarıyla, 1964-66 yıllarında hazırlanan **Pilot Takımlar Projesi**.
- 1980'li yılların başında, dönemin TÜBİTAK ve TAEK'ten sorumlu Devlet Bakanı Prof. Dr. M. Nimet Özdaş'ın eşgüdümünde, DPT ve TÜBİTAK'ın yakın işbirliği ve 300 kadar bilim adamı ve uzmanın katılımıyla hazırlanan **Türk Bilim Politikası: 1983-2003**.
- 1985 yılında, Hükûmet'in isteği üzerine, İTÜ'de oluşan bir komisyonca hazırlanan, **Türkiye İleri Teknoloji Teşvik Projesi**.
- 1995 yılında, Yüksek Plânlama Kurulu'nca VII. Beş Yıllık Plân Döneminde Öncelikle Ele Alınması Öngörülen Temel Yapısal Değişim Projeleri Kapsamında hazırlanan **Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi**.
- Havacılıkla ilgili kamu ve özel sektör kuruluşlarından uzmanların katılımıyla, TÜBİTAK'ın raportörlüğünde hazırlanarak 1995 Ekim'inde yayımlanan, **Havacılıkta Bilim-Teknoloji-Sanayi Politikaları: Türkiye için Öneriler**.
- Başbakanlığın 5 Şubat 1996 günlü direktifi gereğince, Ulaştırma Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde ve Genelkurmay Başkanlığı, MGK Genel Sekreterliği, DPT, YÖK,

TTGV, TESİD, TÜBİSAD ve Türk Telekom temsilcilerinden oluşan bir kurulun denetiminde, TÜBİTAK tarafından hazırlanan **Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Plânı** (TUENA).

- 1998 Mayıs'ında yayımlanan, TÜBİTAK-TTGV Bilim-Teknoloji-Sanayi Tartışmaları Plâtformu **Enerji Teknolojileri Politikası Çalışma Grubu Raporu** ve aynı plâtformun 1999 Ekim'inde yayımlanan **Temiz Üretim-Temiz Ürün: Çevre Dostu Teknolojiler Çalışma Grubu Raporu**.

TÜBA ve TÜBİTAK öngörü çalışmalarından sonuç alınabilmesi ve bunca emeğin boşa gitmemesi önceki tasarımların niçin hayata geçiril(e)mediğinin iyice irdelenmesine bağlı. İzleyen haftalarda sizlerle birlikte bunu yapmaya çalışacağım.

<http://www.inovasyon.org>

CBTD.08 Şubat 2003.